

PRITARTA

Utenos rajono savivaldybės tarybos
2016 m. lapkričio 24 d.
sprendimu Nr. TS-310

PATVIRTINTA

Utenos vaikų lopšelio-darželio
„Šaltinėlis“ direktoriaus
2016 m. lapkričio 28 d.
įsakymu Nr. V-64

UTENOS VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „ŠALTINĖLIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas – Utenos vaikų lopšelis-darželis „Šaltinėlis“ (toliau – Mokykla).

Teisinė forma – biudžetinė įstaiga, priklausomybė – savivaldybės mokykla.

Grupė ir tipas – ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Adresas – J. Basanavičiaus g. 73, LT – 28240, Utena.

Interneto svetainė – www.saltinelis.utena.lm.lt

Vaikai ir jų poreikiai. Mokykloje yra 11 grupių. Grupės komplektuojamos pagal amžiaus tarpsnius, esant galimybei iš to paties amžiaus vaikų. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikai integruojami į visų amžiaus tarpsnių grupes. Vaikams, turintiems kalbos sutrikimų, teikiama logopedo pagalba.

Kokybiškas ugdymas grindžiamas šiuolaikine, į vaiką orientuoto ugdymo filosofija, turi tenkinti prigimtinius, socialinius, pažintinius ir kultūrinius vaiko poreikius, būti integralus.

Ugdymas Mokykloje grindžiamas šiuolaikinio ugdymo(si) kryptimis: humanizmo, progresyvizmo ir konstruktyvizmo. Savo unikalumą vaikas gali įprasinti per individualią, kolektyvinę bei mažomis grupelėmis auklėtojų inicijuojamą ir pačių vaikų sumanytą, pasiūlytą veiklą. Įgyvendinant Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 12 str. (ratifikuota 1995m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr.I-983) vaikui suteikiama galimybė realizuoti savo sumanymus, dalyvauti Mokyklos aplinkos kūrime. Vaikams sudarytos sąlygos, skatinančios rinktis veiklą pagal poreikius, interesus, turimą patirtį, amžių, eksperimentuoti, kurti, pozityviai bendrauti su vaikais ir suaugusiais. Parenkami ugdymo(si) būdai remiasi turima vaiko patirtimi, atitinka kiekvieno vaiko mokymo(si) tempą ir stilių. Kuriami sveika, saugi, vaiko raidą bei saviraišką skatinanti aplinka. Bendradarbiaujant su tėvais atnaujinama vidaus ir lauko aplinka, kuri papildoma priemonėmis, atitinkančiomis vaiko individualius poreikius, interesus.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas. Mokykloje dirba 23 mokytojai; iš jų 19 ikimokyklinio ugdymo auklėtojų ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų, trys meninio ugdymo mokytojai, du logopedai. Mokytojai įgiję vyresniojo mokytojo ir mokytojo metodininko kvalifikacines kategorijas. Mokytojų komanda kompetentinga, kūrybinga, domisi naujovėmis, jas įgyvendina, nuolat tobulina kvalifikaciją. Mokykloje veikia vaiko gerovės komisija, kuri organizuoja ir koordinuoja prevencinį darbą, atlieka pradinį vaiko specialiųjų ugdymo(si) poreikių vertinimą, teikia rekomendacijas ugdytinių tėvams, mokytojams.

Švietimo teikėjo savitumas. Mokykloje didelis dėmesys skiriamas vaikų sveikatinimui, ekologinių pradmenų formavimui. Įstaiga pripažinta sveikatą stiprinančia mokykla. Ugdymo(si) procesas organizuojamas integruojant Sveikatos stiprinimo programą „Sveikata – pati didžiausia

vertybė“ į bendrą ikimokyklinio ugdymo(si) programą. Atnaujintai sveikatos stiprinimo programai „Sveikata – pati didžiausia vertybė“ 2014 m. lapkričio 24 d. pritarė LR sveikatos apsaugos ministro sudaryta Mokyklų pripažinimo sveikatą stiprinančiomis mokyklomis bendra dviejų ministerijų (sveikatos apsaugos ir švietimo bei mokslo) komisija. Mokykla yra miesto centre. Netoli įstaigos yra A. ir M. Miškinių viešoji biblioteka, Utenio aikštė, Utenos kraštotyros muziejus, Dauniškio parkas, Vyžuonos parkas, Dauniškio ežeras, teka Vyžuonos upė. Vietos savitumas sudaro sąlygas ugdymo integralumui, ugdomasias veiklas organizuoti įvairiose erdvėse, aplinkose. Sudaromos galimybės vaikams stebėti, tyrinėti, kaupti patirtį natūralioje aplinkoje.

Mokykloje įkurtas „Menų kambarėlis“. Jame rengiamos vaikų kūrybinių darbų parodos. „Menų kambarėlio“ ugdytinių darbai eksponuojami kitų miesto ir šalies įstaigų parodose.

Etninės kultūros puoselėjimui suburtas vaikų folkloro ansamblis, ugdytinių saviraiškos, savirealizacijos poreikių tenkinimui – mergaičių sportinių šokių grupė „Kikilis“.

Visuminis vaiko galių plėtojimas stiprinamas dalyvaujant eTwinning – bendruomenės Europos mokykloms – projektuose.

Įstaigos vadovų ir mokytojų komanda atvira kaitai ir tobulėjimui, geba tenkinti vaiko ir tėvų lūkesčius, ugdymo procese pripažįsta vaiko unikalumą, vykdo edukacinius, gamtosauginius bei sveikatinimo projektus, diegia pažangias ugdymo technologijas, organizuoja bendruomenės išvykas, vykdo gerosios patirties sklaidą tėvams, rajono ir šalies mokytojams.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Šeimos ir Mokyklos bendradarbiavimas ir bendravimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, partneriškumu, dėmesiu. Bendradarbiaujant su tėvais telkiama bendruomenė, kuriamos Mokyklos tradicijos, kultūra. Siekiant išsiaiškinti tėvų lūkesčius periodiškai atliekamos tėvų apklausos apie įstaigos teikiamų paslaugų kokybę. Apklausų rezultatai rodo, jog tėvams svarbus visuminis vaiko ugdymas, vaiko ugdymo(si) pasiekimai. Mokyklos bendruomenės kokybiško ugdymo samprata remiasi: tėvų, mokytojų, kitų įstaigos darbuotojų vaikų ugdymo(si) tikslų ir uždavinių žinojimu; požiūriu į vaiką kaip į unikalią asmenybę; nuosekliu vaiko ugdymo(si) tikslų siekimu; tėvų dalyvavimu vaikų ugdymo(si) procese įstaigoje; įstaigos kultūros ir tradicijų puoselėjimu.

Realizuojamas vietos bendruomenės poreikis glaudžiai bendradarbiauti su socialiniais partneriais: Utenos Kraštonos ir Vyturių progimnazijomis, Utenos vaikų lopšeliais-darželiais, A. ir M. Miškinių viešąja biblioteka, Utenos kraštotyros muziejumi, Utenos kultūros centru, Utenos aplinkos apsaugos agentūra, Utenos miškų urėdija, Utenos neįgaliųjų draugija, Visuomenės sveikatos biuru.

Programa atnaujinta atsižvelgiant į įstaigos ilgalaikės veiklos patirtį, bendruomenės lūkesčius, vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Lietuvos Respublikos švietimo ministerijos parengtomis ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis.

II. SKYRIUS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Humaniškumo principas – gerbiame vaiką kaip asmenybę, pripažįstame jo poreikius, teisę būti skirtingam, kuriame sveiką ir saugią aplinką visuminiam vaiko galių plėtojimui.

Demokratiškumo principas – ugdymą(si) organizuojame bendradarbiaudami su vaiku ir šeima. Suteikiame vaikams lygias galimybes bei veiklos pasirinkimo laisvę. Skatiname dorą vaiko elgesį.

Tautiškumo principas – kuriame savas, puoselėjame tradicines kultūros vertybes, meilę šeimai, Mokyklos bendruomenei, Utenai, Tėvynei. Ugdome pagarbą bei toleranciją kitų tautų kultūroms.

Ugdymo individualizavimo principas – siekiame pažinti kiekvieno vaiko raidos tempą, atsižvelgiame į vaiko individualumą sąlygojančius veiksnius ir planuojame ugdymo(si) veiklą taip, kad būtų užtikrinta kiekvieno vaiko sėkmė.

Konfidencialumo principas – gerbiame vaiko ir šeimos privatumą. Sukaupta informacija apie vaiką aptariama tik su šeima.

Integralumo principas – siekiame vaiko vidinio ir išorinio pasaulio vienovės, visuminio fizinių, protinių ir emocinių vaiko galių plėtojimo. Užtikriname visų ugdymo sričių darną.

Grįžtamojo ryšio principas – atliekame nuolatinį vaiko ugdymo(si) proceso vertinimą, analizuojame vaikų pasiekimus, inicijuojame ir skatiname tėvų dalyvavimą ugdymo(si) procese.

Sveikatingumo principas – fizinės ir psichinės sveikatos puoselėjimą ir stiprinimą į ugdymo turinį integruojame per įvairias vaikų veiklas.

III. SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

- tobulinti ugdymo(si) turinį taikant aktyvius ugdymo(si) metodus;
- turtinti lauko aplinką priemonėmis, skatinančiomis aktyvią vaiko veiklą, smalsumą, kūrybiškumą bei saugumą;
- individualizuoti vaikų ugdymą(si) bendradarbiaujant su šeima, atsižvelgiant į vaiko raidos ypatumus, gerbiant vaiko poreikius;
- ugdyti vaiko kūrybiškumą, saviraiškos, išraiškos gebėjimus, skatinti vaiką save išreikšti įvairiomis meno priemonėmis ir būdais;
- integruojant sveikatos stiprinimo programą „Sveikata – pati didžiausia vertybė“, formuoti sveikos ir saugios gyvensenos sampratą bei vertybes;
- ugdyti sąmoningą pilietį atskleidžiant gimtojo krašto grožį, puoselėjant etninės kultūros tradicijas, papročius, skatinant veiksmingą bendradarbiavimą su bendraamžiais ir suaugusiais, laikantis dorovinių elgesio normų.

IV. SKYRIUS UGDYMO SI TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys modeliuojamas atsižvelgiant į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą. Nuoroda į aprašą:

https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/ikimok_pasiekimu_aprasas.pdf

Siekiant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) programų struktūrinės dermės, pasiekimų apraše pateiktos 18 ugdymosi sritys Programoje suskirstytos į penkias ugdymo(si) kryptis:

- **pažinimo galių plėtotė.** Ikimokyklinio amžiaus vaikui būdingas smalsumas, noras išbandyti, paliesti. Vaikas nuo paprastų klausimų „kas čia?“ pereina prie „kodėl?“, „kaip?“. Vaiko pažinimas prasideda nuo savęs, artimų žmonių, jį supančios daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimo. Skatinant vaiką tyrinėti aplinką, sudaromos sąlygos vaiko loginio mąstymo, atminties, vaizduotės, sveikos gyvensenos įgūdžių lavinimui. Pažinimo galių plėtotė apima aplinkos pažinimo, skaičiavimo ir matavimo sričių gebėjimų ugdymą;

- **kalbos ir komunikavimo galių plėtotė.** Pati svarbiausia kalbos funkcija yra komunikacinė, t. y. vaiko domėjimasis savimi, kitais žmonėmis, aplinka, gamta, daiktais, skatina vaiko kalbinę raišką. Kalbos dėka bendraudami vaikai gali tiksliai informuoti vieni kitus apie savo jausmus, norus, ketinimus, kilusius sumanymus, mintis, t.y. emocinę sveikatą. Svarbiausios vaiko kalbos ir komunikavimo ugdymo kryptys: girdimųjų suvokimų lavinimas, žodyno plėtojimas, gramatiškai taisyklingos kalbos ugdymas, rišlios kalbos ugdymas, regimojo suvokimo ugdymas, rankos paruošimas rašymui. Kai vaikas atranda ryšį tarp rašytinės ir sakytinės kalbos, tvirtėja klausymosi ir

dėmesio išlaikymo įgūdžiai. Kalbos ir komunikavimo galių plėtotė apima rašytinės kalbos ir sakinės kalbos gebėjimų ugdymą;

- **meninių galių plėtotė.** Menine veikla siekiama lavinti vaiko saviraišką, vaizduotę, ugdyti jo estetinį skonį. Vaiko kūryba primena žaidimą spalvomis, muzika ar judesiu. Todėl ikimokykliniame, kaip ir priešmokykliniame amžiuje, išskiriamos trys meninės veiklos rūšys: muzika, dailė, vaidyba. Vaikams sudaromos galimybės išgyventi laisvos idėjų ir jausmų saviraiškos džiaugsmą, pažinti, tyrinėti ir pajusti įvairius meninės raiškos būdus, džiaugtis gamtos bei žmogaus kūriniais. Ši kryptis apima meninės raiškos ir estetinio suvokimo gebėjimų ugdymą(si);

- **fizinių galių plėtotė.** Judėjimo stoka – viena iš šiuolaikinės visuomenės problemų, todėl svarbu vaikui nuo pat mažens puoselėti norą būti aktyviam, sveikai gyventi. Vaikas skatinamas įvaldyti visus judėjimo būdus, puoselėjamos individualios fizinės savybės: judrumas, vikrumas, ištvermė, judesių koordinacija. Ši kryptis apima fizinio aktyvumo ir kasdienio gyvenimo įgūdžių vaikų pasiekimų sritis;

- **socialinių ir emocinių galių plėtotė.** Ši kryptis apima savivokos ir savigarbos, emocijų suvokimo ir raiškos, savireguliacijos ir savikontrolės, santykių su suaugusiais, santykių su bendraamžiais sritis. Ikimokyklinukai įgyja žinių, įgūdžių, ir nuostatų šiose srityse: savo emocijų suvokimas ir valdymas, pozityvių tikslų išsikėlimas ir pasiekimas, kitų globa ir rūpinimasis kitais, pozityvių santykių su kitais kūrimas ir palaikymas, tinkamas tarpasmeninių santykių situacijų valdymas, atsakingumas kitų atžvilgiu. Vaiko gera emocinė sveikata bendruomenėje (grupėje ar kt. aplinkoje) lemia jo savivoką ir savigarbą, emocijas ir jų raišką, savireguliaciją ir santykius su aplinkiniais žmonėmis.

Į visas ugdymo(si) kryptis integruojami apraše pateiktų sričių – mokėjimo mokytis, iniciatyvumo ir atkaklumo, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo – gebėjimų ugdymas(is).

Ugdymo(si) turinys – orientyras, nevaržantis mokytojo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją įvertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą. Vaiką ugdome taikydami aktyviuosius ugdymo(si) metodus. Svarbiausia vaiko veikla ir pagrindinis ugdymo(si) metodas – žaidimas, skatinantis vaikų teigiamas emocijas, plėtojantis vaiko kūrybines galias, padedantis formuoti socialiniams įgūdžiams. Projektų metodas – tai lankstus pažinimo būdas, orientuotas į konkrečių klausimų sprendimą, vertingas vaiko suvokimo plėtočiai. Taikydami projektų metodą, mokytojai laisvai modeliuoja, individualizuoja ugdymo turinį.

Ugdymo(si) uždavinių ir tikslų įgyvendinimui kuriame situacijas patirtiniam vaikų ugdymuisi, kuomet sudarome sąlygas vaikams įgyti įvairios patirties patiems aktyviai veikiant, konstruktyviai bendraujant su kitais vaikais ir suaugusiais. Mokytojai pritaria spontaniškai, vaikų inicijuotai veiklai, skatina vaikų aktyvumą.

Vaikų veikloje taikomi įvairūs aktyvaus ugdymo(si) būdai:

- grupinė veikla, bendradarbiavimas;
- individuali vaiko veikla;
- komunikavimas, minčių lietus
- tyrinėjimas, eksperimentavimas;
- meninė raiška;
- išvykos, ekskursijos.

Ugdymo(si) būdus bei metodus mokytojai gali rinktis laisvai, lanksčiai, kūrybiškai. Metodai parenkami atsižvelgiant į ugdymo(si) tikslus, vaikų ir tėvų poreikius, vietą, mokytojų gerą patirtį. Aplinka yra neatsiejama ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo(si) tikslo. Kuriama saugi, vaiko raidą skatinanti aplinka, kuri ugdo vaiko savarankiškumą, atsakomybę, kūrybiškumą. Aplinkos kūrime dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai. Vaikai keičia aplinką, ją pritaiko savo sumanymams.

V. SKYRIUS UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimo paskirtis – pažinti vaiką, jo individualumą, gebėjimų lygį bei jo patirtį, numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas, pritaikyti ugdymo(si) procesą vaikų grupės ir kiekvieno vaiko poreikiams bei galimybėms.

Vaiko pasiekimų vertinimo tikslai:

- pažinti vaiką, jo individualybę;
- išsiaiškinti vaiko ugdymo(si) ypatumus;
- nustatyti vaiko daromą pažangą;
- numatyti vaiko ugdymo(si) perspektyvas.

Vaiką vertina grupės auklėtojos, meninio ugdymo mokytojai, logopedai.

Vaiko pasiekimai stebimi ir fiksuojami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo ugdymo sritis. Siekiant atlikti visuminį vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimą, vaiko pasiekimai (diagnostinis vertinimas) ir pažanga (apibendrinamasis vertinimas) fiksuojama 2 kartus per metus – rudenį ir pavasarį, stulpelinėmis diagramomis arba linijiniais grafikais pažymint vaiko gebėjimus atitinkančius ugdymosi sričių žingsnelius. Vertinimo schemas ir kita informacija apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą kaupiama ir fiksuojama vaiko pasiekimų aplanke. Jame kaupiami vaikų darbai, piešiniai, atskleidžiantys vaiko daromą pažangą, vaiko komentarai, užfiksuota vaiko kalba, situacijų aprašymai, mokytojo komentarai, tėvų anketa ir kita, paties mokytojo nuomone, naudinga informacija. Vaikų pasiekimų analizė padeda: įvertinti vaiko pažangą; išsiaiškinti auklėtojų ir kitų specialistų veiklos tikslumą, siekiant vaiko pasiekimų plėtotės; kurti palankią ugdymo(si) aplinką; parinkti tinkamus ugdymo(si) metodus; atliekant refleksiją koreguoti ugdymo(si) proceso planavimą.

VI. SKYRIUS NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Einon, D. (1998). *Ankstyvasis ugdymas*. Vilnius.
2. Gage, N., L., Berliner, D., C., (1994). *Pedagoginė psichologija*. Vilnius.
3. Gailienė, D., Bulotaitė, L., Sturlienė, N. (2002). *Asmenybės ir bendravimo psichologija*. Vilnius.
4. Gražienė, V., Rimkienė, R. (1993). *Ikimokyklinio ugdymo gairės*. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius.
5. Gražienė, V. (2009). *Projektų metodo pagrindai*. Vilnius: Gimtasis žodis.
6. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. (2014). Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras.
7. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija (ratifikuota 1995.07.03 Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. 1-983).
8. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin. 1991, Nr.23-593; 2003, Nr. 63-2853, 2011, Nr. 38-1804).
9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ISAK-627 (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-06-07 įsakymo Nr. V-1009 redakcija) „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“.
10. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. (2006). Vilnius.
11. Monkevičienė, O. (2001). *Ankstyvojo ugdymo vadovas*. Vilnius.
12. Monkevičienė, O. (1995). *Užsienio valstybių ikimokyklinio ugdymo programų modeliai*. Knyga auklėtojai. Vilnius.
13. *Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa*. (2014). Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.

14. Sveikatos stiprinimo programa „Sveikata – pati didžiausia vertybė“, 2014-2018 m. (2014). Utenos vaikų lopšelis darželis „Šaltinėlis“. Utena.
 15. Trister Dodge, D. (2007). *Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas*. Vilnius.
 16. Trister Dodge, D., Colker, L., J., Heroman, C. (2007). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Vilnius.
 17. Trister Dodge, D., Heroman, C. (2008). *Vaiko smegenų veiklos skatinimas. Pirmieji penkeri vaiko gyvenimo metai*. Vilnius.
 18. Utenos vaikų lopšelio-darželio „Šaltinėlis“ strateginis veiklos planas 2016-2018 m.
-